

ДО

НАУЧНОТО ЖУРИ
ПРИ ЦЕНТЪРА ПО ЮРИДИЧЕСКИ НАУКИ
НА БУРГАСКИЯ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ

АТАНАС ПЕТРОВ ВАСИЛЕВ -

професор по „Трудово право и общественно осигуряване“, доктор по
„Право“,

определен за член на научното жури по конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент по трудово право и общественно осигуряване“ по професионалното направление 3.6. „Право“ в Центъра по юридически науки на Бургаския свободен университет (ДВ, бр.62, от 01.08.2017 г.) със заповед № УМО-10 от 29.09.2017 г. на Ректора на БСУ, избран от журито за рецензент на единствения кандидат в конкурса гл.ас. д-р *Радостина Стоилова Иванова-Мишинева.*

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

РАДОСТИНА ИВАНОВА е гл.ас. по „Трудово право и общественно осигуряване“ в Центъра за юридически науки на БСУ с дългогодишен (над 20 години) преподавателски стаж и опит – първоначално като хоноруван, а впоследствие и като редовен асистент. През този период паралелно с преподавателската си дейност тя се прояви и като добросъвестен и

задълбочен изследовател на трудовоправната материя, както и като ангажиран общественик в практически (юридически, професионален) и в социален аспект. През този период тя защити докторска дисертация по трудово право и обществено осигуряване успоредно с изпълняването на важни обществени и държавни функции (вж. автобиографията ѝ).

Аз няма да се разпростирам върху многостранната дейност на кандидатката - преподавателска, научна, обществена, вкл. държавническа (вж. пак там). Тя несъмнено заслужава адмирации и признание. Затова в по-нататъшното изложение ще се ограничи до:

- *първо*, общата констатацията за научния напредък на кандидатката след защитата на дисертацията ѝ, видно от копията на представените за конкурса публикации, съответно – резюметата към тях. Тези публикации, макар и в преобладаващата си част да са в същата обща предметна сфера (колективния трудов договор), са по **нови, различни** от дисертационната тема проблеми. Отбелязаният по-горе научен напредък на авторката се основава на общата положителна оценка на тяхната научна и познавателна стойност;

- *второ*, оценката на представения хабилитационен труд **„Индивидуални претенции по колективен трудов договор”**, което и ще бъде предмет на следващото изложение.

Представеният хабилитационен труд е в обем от 178 стр, в т.ч. библиография. Изложението е структурирано, както следва: въведение, четири глави, всяка от които - с вътрешни подразделения (параграфи и към тях- подточки) и заключение. Възприетата систематика отразява логичната последователност, в която проблематиката се поставя. Приложена е и библиография на използваната в изложението литература в обем от 106 заглавия на български, немски и английски език.

Трудът се характеризира със сериозни *научни достойнства*.

Преди всичко, той почти изчерпва проблематиката така, както тя е формулирана.

Изложението свидетелствува за почти перфектното овладяване на нормативната уредба, правната доктрина (българска и чуждестранна) и на съдебната практика (българска и на Европейския съюз) по материята.

Достойнства на труда са и:

- принципната *терминологична и понятийна яснота*. За съжаление тази яснота е поднесена в един не дотам разбираем (общоприемлив) и всякога ясен стил на изложението (за това – вж. по-подробно по-долу);

- *критичен* дух на изследването по отношение на законодателните решения, доктриналните схващания и на релевантната практика (съдебна и на КЗДискр.). Същевременно критичният подход към законодателството, доктрината и практиката е облечен в един *коректен* полемичен дух на изложение. Илюстрация за това е, например, обстояният анализ на практиката на ВАС в динамика и особено критичния ѝ поглед върху практиката от най-ново време по въпроса за законосъобразността на клаузата за присъединителна вноска, като условие за присъединяване към колективния трудов договор (по-нататък за краткост – КТД) по реда на чл.57, ал.1 КТ (с.58-66);

- умелото използване на *сравнителноправния метод на изследване*, съпоставката на съвременните наши законодателни решения, доктрина и практика с чуждестранните (почти навсякъде в изложението и по всеки отделен въпрос, който темата поставя).

Темата е в известен смисъл интердисциплинна. Тя изисква задълбочено вникване и в материята на гражданския процес, с което авторката успешно се е справила.

В резултат от *аналитичността*, с която изследването е проведено, авторката е стигнала до сериозни *научни обобщения*, които представляват несъмнени *научни приноси*:

-умелото *извеждане на спецификата на индивидуалните претенции*, произтичащи от КТД на основата на разграничаването на нормативната и на облигационната част на КТД като източници на отделните типове индивидуални претенции (гл. I и особено § 2). Въз основа на тезата за едностранния характер на КТД (убедително обоснована от авторката още в докторската ѝ дисертация) тя сполучливо диференцира и типовете индивидуални претенции според вида (типа) на клаузите на КТД – нормативни или облигационни. Впрочем, тази диференциация на основанията на индивидуалните претенции според източника им – нормативната или облигационната част на КТД, е един от съществените научни приноси на рецензирания труд.

- обосноваването на правомерността на индивидуални претенции в материи, които са по-мощабни и досега се е разглеждали предимно като общи (колективни) претенции. Касае се за претенциите относно *съществуването/несъществуването* на КТД и относно неговата *действителност/недействителност* (гл. II, §§ 1 и 2). Тази характеристика се отнася и до обосноваването на индивидуалните претенции относно тълкуването на КТ (Гл. III, § 1). Проблемът за *тълкуването* на КТД досега в нашата доктрина е само споменаван, без да е бил нарочно изследван.

- детайлният анализ на различните хипотези на *обвързаността с КТД като основание на индивидуалните претенции* – Гл. II, § 3. При това, изследвана е обвързаността във всичките ѝ аспекти: персонален, териториален, браншови, времеви и пр. Научна новост е и изследването на

обвързаността на работници и служители с КТД в предприятие ползвател – една материя, нова за нашето законодателство, практика и доктрина на плоскостта на индивидуалните отношения на тези работници и служители с ползвателя, а на плоскостта на КТД – със съвсем оскъдна уредба (с. 103-106).

- извеждането и обособяването на *индивидуалните претенции при неизпълнение* на КТД и тяхното точно разграничаване. При оскъдната, бланкетна уредба в Кодекса на труда, авторката основателно възприема за основа на изследването субсидиарното прилагане на гражданския закон, като се опира и на постиженията на цивилисичната доктрина и практика относно понятието неизпълнение, формите на неизпълнение и последиците от неизпълнението на задължения, произтичащи от КТД, на плоскостта на индивидуалните трудови правоотношения. Така и убедително обосновава отделните типове претенция и особено съотношението между претенциите за *реално изпълнение и за обезщетение* (заедно или поотделно) – Гл.Ш, §§ 2,3,4. В това отношение особено интересни и ценни в научен и практически план са разсъжденията и изводите на авторката относно претенциите за трудово възнаграждение по основание, размер, съставки и пр. (с. 139-140, с. 141-143);

- свързването на правната защита срещу незаконно уволнение с допустимостта в рамките на закона с КТД да се разширява по същество кръга на основанията за уволнение (с. 144-148), съответно – на кръга на лицата, които се ползват с особена закрила при уволнение (чл.333, ал.4 КТ – с. 149-151. По този начин в същност се *разширява и обогатява* самата система на правна защита срещу незаконно уволнение;

Все в духа на изложеното по-горе, за мен най-впечатляваща се оказва Глава IV от труда. Тя е посветена на *производствата* за осъществяване на

индивидуалните претенции, произтичащи от КТД. Не ми е известно досега в доктрината съдебното производство и особено производствата по ЗЗДискр. да са били подлагани на изследване в този необичаен ракурс, какъвто предлагат индивидуалните претенции по КТД. Не много пространното, а по-скоро сбито изложение свидетелства за едно грижливо проведено изследване, особено на деликатната материя, свързана с проявите на дискриминация/неравно третиране на работниците и служителите. Затова и в своята цялост то само по-себе си предсавлява сериозен научен принос, надявам се - и за процесуалната наука.

Като повечето човешки творения и рецензията труд *не е безупречен*. Затова ще си позволя някои критични бележки и препоръки към авторката.

Преди всичко, както и по-горе се отбеляза (с. 3) при демонстрираната терминологична и понятийна яснота *в стилно отношение изложението не ми се струва докрай издържано*. Това се отнася до прекомерно дългите, сложни и на места направо претрупани изречения с малко необичаен словоред (вероятно повлиян от типичния за немския език краен словоред). Това несъмнено затруднява читателя при осмислянето на идеите на авторката и в ред случаи води до ненужни повторения. Същото се отнася и до формулировката дори на заглавията на отделните структурни подразделения на изложението – глави и параграфи. Авторката сякаш се е стремил да изчерпа проблематиката в заглавието на съответното подразделение – срв. напр. заглавията на § 3 от гл. II, на гл. III (където има ненужно словесно повторение), на § 5 от гл. III).

На второ място, *прекомерна* ми се струва диференциацията на индивидуалните претенции, което води до известна *казуистика* на изложението. Мисля, че трудът би спечелил при едно по-окупнено,

обобщено групиране на претенциите според по-общи критерии. Това се отнася, например за отделното разглеждане на претенциите относно съществуването и относно действителността на КТД (§1 и §2 на гл.ІІ). Изложението, само по себе си заслужаващо одобрение по същество, ми се струва неоправдано разкъсано с възприетата диференция. Прекомерно пространно с оглед на темата е и изложението относно *основанията за недействителност на КТД* като основания на индивидуарните претенции – цели 66 страници (с.32-98).

Трето, не ми се струва убедително обоснована тезата, че не е необходимо присъединяване и къмизмененията на КТД, към който работникът (служителят) веднъж вече се е присъединил (с.29-30). Едва ли безрезервно може да се приеме, че волята за първоначалното присъединяване към КТД имплицитно съдържа воля за присъединяване и към всяко последвало изменение на този договор.

Най-сетне, препоръчително ми се струва *обобщеното извеждане* на обосноващите в изложението предложения за усъвършенстване на нормативната уредба (*de lege ferenda*) в заключението на труда. Не само за да се спазва една традиция в това отношение, но и за прегледност и практическо удобство на занимаващите се с тази материя, към които предложенията в крайна сметка са адресирани.

Несъмнено направените бележки са несъществени на фона на изложените и преобладаващи научни достойнства и приноси на труда и не могат да се отразят на общата му положителна оценка. Като се вземат пред вид и останалите публикации, представени за участие в конкурса (заслужаващи същата положителна оценка - вж. по-горе), както и дългогодишната преподавателска дейност и обществена активност на

Радостина Иванова, в *заключение* си позволявам да препоръчам на научното жури *да вземе следното решение:*

Предлага на компетентния университетски орган да избере Радостина Стоилова Иванова-Мишинева на длъжността „Доцент по трудово право и общественно осигуряване” в Центъра по юридически науки на Бургаския свободен университет.

София, 11 декември 2017 г.

С уважение:

(проф. д-р Атанас Василев)